

Куций Віктор Васильович,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ МІСЦЯ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАЙНЯТТЯМ РИБНИМ, ЗВІРИНИМ АБО ІНШИМ ВОДНИМ ДОБУВНИМ ПРОМИСЛОМ

Встановлення місця вчинення незаконного зайняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом відіграє ключову роль при розслідуванні вказаних кримінальних правопорушень.

При аналізі наказів, які регламентуються такою діяльністю слід звернути увагу на місця, де заборонено вилов водних біоресурсів (місця нересту та міграційні шляхи до місць нересту) під час весняно-літньої заборони. Важливо враховувати, що шкода, завдана виловом заборонених видів біоресурсів у заборонені терміни та районах, призводить до зменшення чисельності виду і впливає на екосистему водного середовища.

Місця нересту – це водойми або їх частини, де риба відкладає ікру та вилуплює потомство; міграційні шляхи – водні об'єкти, якими риба йде до місць нересту. Встановлення строків та місць відноситься до компетенції територіальних органів Держрибагентства. Заборонені райони пов'язані з забороненими термінами, оскільки життєво важливі процеси водних біоресурсів відбуваються у певні періоди [1].

Так, відповідно до Правил промислового рибальства у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (2023 р.) забороняється знаходитись суднам у заборонених районах промислу, у межах зимувальних ям, які визначаються наказами територіальних органів Держрибагентства в районах їх діяльності за погодженням з науковими установами, з 01 листопада до закінчення зимового періоду та на нерестових ділянках (нерестовищах) в період нересту, які визначаються наказами територіальних органів Держрибагентства за погодженням з науковими установами, за винятком транзитного проходу і проходу фарватером суднами, зупинок біля населених пунктів, випадків надзвичайної ситуації або потенційно небезпечних умов (аварійна подія, шторм, туман тощо); проводити промислові операції на відстані ближче, ніж 500 м до зони рибницьких господарств (риборозплідники, нерестово-

вищувальні та інші господарства, що займаються аквакультурою) [2].

Наприклад, *ОСОБА_7* визнано винуватим та засуджено за те, що він о 07.00 години, 15.05.2018 року, прибувши на берег Дніпровського водосховища поблизу с. Воронівка Синельниківського району Дніпропетровської області, де за допомогою рибальської сітки, в порушення вимог чинного законодавства України, тобто не маючи належного, законного дозволу на зайняття рибним добувним промислом, в період заборони лову риби, на надувному човні марки KOLIBRI, виїшов на воду Дніпровського водосховища у вищезазначеному місці. Далі *ОСОБА_7* незаконно встановив у воді рибальську сітку, та приблизно о 07.30 годині 15.05.2018 року, зняв її, з свіжовиловленою рибою, а саме: сазан, – в кількості 1 одиниця, та лящ - в кількості 33 одиниці. Своїми умисними діями, які виразилися у незаконному зайнятті рибним добувним промислом *ОСОБА_7* порушив вимоги ст. 3.15 «Правил любительського і спортивного рибальства у внутрішніх водоймах України», затверджених наказом Державного Комітету Рибного господарства України від 15 лютого 1999 року № 19, в яких визначено, що забороняється лов риби з використанням промислових та інших знарядь лову, виготовлених з сітеснастних та інших матеріалів усіх видів і найменувань, способом спуску води з водоймищ, із застосуванням забороненого знаряддя лову..», а також в порушення наказу № 26 від 26.02.2018 р. Управління Державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області, яким передбачено «... заборонити промислове, любительське рибальство з плавзасобів під час руху риби на нерест та на період її нересту у водоймах Дніпровського водосховища, з 01 квітня по 9 червня 2018 року включно». В результаті *ОСОБА_7* спричинив матеріальні збитки в розмірі 5916 грн., тобто 348 неоподаткованих мінімумів доходів громадян [3].

Добування заборонених до вилову риби, інших водних тварин та рослин наявне в тому випадку, коли добування певних водних живих ресурсів заборонено взагалі, або на певний строк, або у певних водоймах. Прикладом є заборонений промисловий вилов водних живих ресурсів, занесених до Червоної книги України. Такий вищеназваний критерій як «добування» стосується переважно видів, які мають особливий природоохоронний статус, зокрема, внесених до Червоної книги

України. Один із варіантів цього критерію – «вилов нечисленних видів водних біоресурсів» і «вилов видів водних біоресурсів, у відтворенні яких є труднощі», можуть включати види, які занесені до Червоної книги України. Проте для видів водних біоресурсів, які внесені до Червоної книги України, оцінка шкоди взагалі недопустима і може призвести до повного знищення червонокнижних видів водних біоресурсів [1, с. 780].

Зайняття водним добувним промислом без належного дозволу має місце, якщо він здійснюється без одержання дозволу спеціально уповноваженого на це органу. На всі види спеціального користування водними живими ресурсами, крім любительського рибальства на водоймах загального користування, потрібно отримати дозвіл, білет на право вилову риби або інших водних тварин, ліцензію на спортивний чи любительський вилов риби цінних видів або укласти угоду на відвід рибпромислової ділянки чи водосховища з установленням квот вилову певних видів риби або інших водних тварин.

До недозволених для промислу місць належать ті водойми або їх ділянки (море, річка, озеро, ставок, лиман або їх ділянки) [4], де зазначена діяльність заборонена взагалі або на певний проміжок часу (водойми заповідників та заказників, біля мостів у межах відповідних охоронних зон). До таких варто відносити ті водойми або їх ділянки, в яких водний добувний промисел заборонений завжди або дозволяється лише протягом певного часу. Наприклад, любительським рибальством забороняється займатись: у каналах теплоенергоцентралей, підвідних та скидних каналах електростанцій; у відводах рибогосподарських та меліоративних систем, у шлюзових каналах; поблизу мостів, які охороняються, в межах режимних зон охорони; у радіусі 500 метрів навколо риборозплідних господарств; на зимувальних ямах.

Аналіз вивчених матеріалів кримінальних проваджень засвідчив, що за територіальною ознакою найбільше протиправних діянь вчинених за ст. 249 КК України наявне в областях, в яких є великі річки й водосховища, а саме: Черкаська – 23 %, Дніпропетровська – 18 %, Полтавська та Кіровоградська – 17 %.

Важливе місце в структурі криміналістичної характеристики незаконного зайняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом займає місце таких дій. Завдяки встановленню місця вчинення кримінального правопорушення вдається притягнути особу до відповідальності та вчинене протиправне діяння.

Список використаних джерел

1. Матвієнко О. А., Гончаренко Т. В. Особливості оцінки істотності шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування водних біологічних ресурсів. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. Вип. 66. С. 796–807.

2. Правила промислового рибальства у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.04.2023 р. № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-23#n15>.

3. Справа № 191/2399/18. Дніпровський апеляційний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80175168>.

4. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

Лігун Андрій Іванович,

аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ЯК КРИТЕРІЙ ВІДМЕЖУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД СУМІЖНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Суміжними з колабораційною діяльністю (ст. 111-1 КК) слід визнавати діяння, передбачені ст. 111 КК «Державна зрада», ст. 111-2 «Пособництво державі-агресору», ст. 114 КК «Шпигунство», ст. 260 КК «Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань», ст. 436 «Пропаганда війни», ст. 436-2 КК «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників».

Загалом питання про доцільність та необхідність розмежування вказаних кримінальних правопорушень в теорії кримінального права не отримало однозначного бачення. Так, ряд дослідників вважають за доцільне розмежовувати склади правопорушень, передбачених ст. 111, ст. 111-1 КК, вказуючи та характеризуючи їх розмежувальні ознаки [1, с. 271–273; 2]. Разом з тим, є думки, що колабораційна діяльність є різновидом державної зради [3, с. 178; 4, с. 110; 5]; пособництво державі-агресору має багато спільних рис із колабораційною діяльністю [6, с. 386].

Загальне визначення вказаних кримінальних правопорушень дозволяє здійснити їх розмежування,